

Daltonbeleidsplan

1 Onze school

Een stukje historie: In 2005 zijn de voormalige basisschool de Startbaan en de Zonnekorf gefuseerd. In samenwerking met het bestuur hebben wij ervoor gekozen om een daltonschool te worden, met als doel ons te onderscheiden in de wijk en de werkwijze van beide teams op elkaar af te stemmen. Wij hebben voor daltononderwijs gekozen omdat de daltonvisie en de bijbehorende organisatievormen dicht aansloten bij de kwaliteiten van het team en onze visie op het onderwijs.

In 2008 hebben we met beide locaties scholing gevolgd op weg naar het dalton certificaat. In 2010 mochten wij ons officieel een daltonschool noemen. Een uitzonderlijke prestatie! Inmiddels heten we de openbare Daltonschool Overschie. In 2015 is ons daltoncertificaat verlengd, na een positieve visitatie door de Nederlandse dalton vereniging.

2 Geschiedenis daltononderwijs

Het Daltononderwijs is ontwikkeld door Helen Parkhurst (1887-1973). Ze wordt geboren in het plaatjes Durand in Pepin County in Wisconsin. De jonge Parkhurst ambieert een carrière in het onderwijs. Net 18 jaar oud doet ze in de zomer van 1904 na haar 'high school exam' ook een 'elementary teacher's exam'. Ze slaagt met goede cijfers en neemt voor het volgende schooljaar een baan aan als leraar op de Black School, een van de vele tienduizenden 'one room country schools' op het platteland van Amerika. Het eenmansschooltje staat in het naburig gehucht Waterville.

Parkhurst wil het vanaf het begin anders doen, anders dan dat zij zelf lesgekregen heeft en anders dan haar voorgangers op het plattelandsschooltje lesgegeven hebben. In de lange zomervakantie van 1904 bereidt Parkhurst zich grondig voor. Ze overdenkt de consequenties van haar keuze om onderwijzeres te worden en er ontspint zich de gedachte om het over een andere boeg te gooien, te experimenteren en te leren om les te geven op een manier waarbij leerlingen plezier beleven aan haar onderwijs.

De Black School, circa 1910

In het klaslokaal creëert ze verschillende hoeken met steeds ander lesmateriaal zodat de leerlingen zelfstandig aan hun lesstof kunnen werken. Zo ontwikkelen de leerlingen hun eigen lesprogramma. De leerlingen zijn zelf verantwoordelijk voor de orde en discipline in het klaslokaal. Naast aan de leerkracht mogen de leerlingen ook hulp vragen aan hun klasgenoten. De oudere leerlingen krijgen de taak om de jongere leerlingen te begeleiden.

De school is een open en sociale werkgemeenschap, waar leerlingen zelfstandig aan het schoolwerk werken, dat in taken is opgedeeld en uitgeschreven. De taken zijn betekenisvol, omdat er aan interessante vakken gewerkt wordt, aan vakkenintegratie gedaan wordt en omdat leerlingen het gevoel hebben dat het hún taak is. Leerlingen hebben vrijheid van keuze, met name in het kiezen van de volgorde waarin het taakwerk uitgevoerd wordt en in de tijd die besteed wordt aan de verschillende onderdelen. Zij dragen verantwoordelijkheid voor het taakwerk en voor elkaar en mogen elkaar helpen.

Het schooljaar 1904-'05 in Waterville is met recht een periode van 'learning on the job'. Zonder formele pedagogische of onderwijskundige opleiding wordt het toch een succesvol experiment, dankzij haar eigen nog uit een recent verleden stammende schoolervaringen, het nodige gezonde verstand en 'feeling' voor het omgaan met kinderen.

Helen Parkhurst

2.2 De daltondriehoek

Voor de brede vorming en persoonsontwikkeling waarvoor het daltononderwijs staat, wordt vrij algemeen de vertrouwensdriehoek van de Nederlandse Dalton Vereniging als visualisatie gebruikt. De driehoek geeft vooral de pedagogische basis weer (Röhner en Wenke, 1999). Vertrouwen is daarbij een essentieel begrip. Van leraren én leerlingen wordt gevraagd vertrouwen te schenken, maar ook te vragen. Ook is het nodig dat leerlingen en leraren verantwoordelijkheid leren nemen en geven en dat aan hen verantwoording gevraagd wordt en zijzelf verantwoording afleggen voor taken die in vrijheid, zelfstandig en/of in samenwerking uitgevoerd worden. Het vragen en afleggen van verantwoording gaat niet alleen over eindproducten van het leren, maar ook over het leerproces zelf: hoe is er gewerkt? Wat ging goed en wat ging minder goed? Benadrukt moet worden dat de zes vaardigheden die op de driehoekszijden staan voor leraren en leerlingen gelden. Het gaat om wenselijk gedrag dat leerlingen op school zouden moeten ontwikkelen, maar óók om kenmerken van daltonleraren. (Berends en Wolthuis, 2014)

2.3 Daltonvisie op mens en maatschappij

De wereld heeft 'mensen zonder vrees' nodig. Het daltononderwijs wil kinderen opleiden tot volwassenen die een grote mate van verantwoordelijkheid voor een democratische samenleving tonen. Echt sociaal leven is samenwerken en wederzijdse beïnvloeding, waarbij elk vrij individu er bewust van gemaakt moet worden dat hij medewerker is, verantwoording schuldig is aan zijn omgeving en verantwoordelijk is voor het geheel.

De basis ligt in het vertrouwen schenken aan onze leerlingen. Door ze ruimte te geven en te denken in mogelijkheden, kunnen leerlingen verantwoordelijkheid krijgen en nemen en keuzes maken. Door te evalueren te reflecteren op hun handelen, leren onze leerlingen van eerder gemaakte beslissingen en groeien ze op zowel sociaal / -emotioneel als cognitief vlak. Een omgeving waarin het kind ervaart dat hij fouten mag maken en dat dit juist mooie leersituaties zijn, is hierbij noodzakelijk.

2.4 Differentiëren in begeleiding

Essentieel binnen het daltononderwijs is het kijken en luisteren naar kinderen. Door kindgesprekken te voeren, praten we niet alleen **over** het kind, maar vooral ook **met** het kind. Van daaruit vindt er ontwikkeling plaats op eerder omschreven kernwaarden. Omdat niet elk kind hetzelfde is, zal die ontwikkeling dus ook niet bij alle kinderen uniform verlopen. Binnen elke groep zullen niet alle kinderen op hetzelfde niveau functioneren. Elk kind maakt op het terrein van vrijheid/verantwoordelijkheid niet dezelfde ontwikkeling door. Hierdoor zullen verschillen optreden omdat we steeds het kind als uitgangspunt nemen. Sommige kinderen kunnen bijvoorbeeld al heel goed omgaan met vrijheid/verantwoordelijkheid en anderen zullen hierbij nog begeleid moeten worden. Voor de overige kernwaarden geldt hetzelfde. De ontwikkelingslijn van onderstaand schema verloopt van links naar rechts (horizontaal), maar er is ook een verticale relatie. Kinderen die al redelijk leerlinggestuurd werken functioneren daardoor voor wat betreft de zelfstandigheid ook al zelfsturend.

3 Vormgeven aan ons daltononderwijs

Vanaf dit hoofdstuk zullen we dieper ingaan op elke daltonkernwaarde. Dit doen we volgens het model van Simon Sinek: The Golden Circle.

WHY?:

Het waarom, oftewel, het doel en in de inhoud van de daltonkernwaarde staat allereerst centraal.

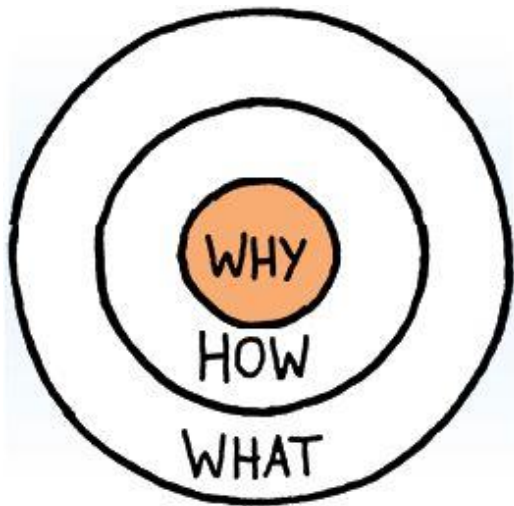
HOW?:

Wanneer het doel van de kernwaarde helder is, kunnen we de volgende stap maken: namelijk hoe wij invulling geven aan deze kernwaarde. We beschrijven nu het (verwachte) handelen van leerlingen en leerkrachten binnen onze school in relatie tot de daltonkernwaarden.

WHAT?:

Tot slot richten we ons op de middelen die we inzetten om tot een bepaald gedrag te komen. Door steeds vanuit het midden van de cirkel te denken:

- bewaken we dat we niet vergeten waarom we de dingen doen zoals we ze doen en stellen we, indien nodig, bij door middel van evalueren en reflectie.
- stellen we het nut / doel van ons handelen en de ingezette middelen centraal en niet de weg of het middel zelf.
- creëren we een heldere visie / een eenduidig taalgebruik waaraan iedereen zijn eigen bijdrage / creatieve inbreng kan ophangen.

3 Why?

“Het waarom, oftewel, het doel en in de inhoud van de daltonkernwaarde staat allereerst centraal”

Onze visie:

Wij zijn een daltonschool die:

- het beste in kinderen naar boven wil halen
- uitgaat van gelijkwaardigheid, maar rekening houdt met verschillen tussen elkaar
- kinderen hun “waarom vraag” leert ontdekken en onderzoeken

Wij willen een actieve bijdrage leveren aan een betere maatschappij. Wij willen het beste in kinderen naar boven halen, zodat zij vanuit een onbevangen en positieve benadering de wereld ingaan en leren omgaan met obstakels in hun leven.

Wij benaderen ons onderwijs vanuit onze kernwaarden, die tevens de daltonpijlers zijn. Om kinderen verantwoordelijkheid te laten dragen voor zichzelf en anderen willen wij een omgeving creëren die ze bewust maakt van hun “waarom vraag”.

1.2 Onze kernwaarden

Wij benaderen ons onderwijs vanuit een breed perspectief. De daltonpijlers zijn hierin leidend, maar worden op onze eigen manier ingevuld. Naar aanleiding van een uitgebreid visietraject zijn we tot de volgende kernwaarden gekomen:

- Verantwoordelijkheid
- Zelfstandigheid
- Samen werken
- Reflectie
- Effectiviteit

Verantwoordelijkheid

Verantwoordelijkheid betekent dat anderen op je kunnen rekenen. Je houdt je aan je afspraken. Kinderen verantwoordelijkheid geven betekent vertrouwen hebben in wat zij kunnen. Je wilt ze leren verstandig en met volledige inzet om te gaan met de keuzevrijheid die het daltononderwijs biedt. Je vraagt kinderen rekenschap af te leggen voor hun gedrag en handelen. Je biedt de veiligheid die nodig is om met vrijheid en verantwoordelijkheid om te gaan.

Zelfstandigheid

Zelfstandigheid betekent keuzes kunnen en durven maken. Je maakt deze keuzes met je hart en/of verstand en kan beargumenteren waarom je iets doet. Zelfstandige kinderen kunnen keuzes maken vanuit zelfbehoud en zelfredzaamheid. Ze houden daarbij rekening met zowel het eigen belang als dat van anderen. Zelfstandige kinderen weten wanneer zij anderen nodig hebben en kunnen om hulp vragen.

Samen werken

Samen werken betekent voor ons het gezamenlijk inzetten om een bepaald doel te bereiken. De basis voor samenwerken en samenwerkend leren is de bereidheid om elkaar te helpen en daartoe vaardig te zijn. Leren samenwerken betekent dat je de competenties verwerft om met anderen in actie te komen en daarbij gebruik maakt van ieders kwaliteiten

We gaan bij samen werken uit van gelijkwaardigheid. Gelijkwaardigheid is het erkennen en waarderen van verschillen tussen mensen. In ons onderwijs betekent gelijkwaardigheid ook dat je ervan uitgaat dat alle betrokkenen hetzelfde belang dienen, namelijk de ontwikkeling en het welzijn van opgroeiende kinderen en daarin samen moeten optrekken.

Effectiviteit

Bij effectiviteit bedoelen wij met name doelgerichtheid. Doelgerichtheid is werken met een duidelijk doel voor ogen. Je weet waar je mee bezig bent en waarom je doet wat je doet. Al je inspanningen zijn gericht op het bereiken van dit doel. In ons onderwijs betekent doelgerichtheid dat je de ontwikkeling en het welzijn van kinderen centraal stelt met als doel onderwijsresultaten te boeken.

Reflectie

Door middel van een gezond kritische blik bekijken wij onderwijskundige ontwikkelingen en inzichten. Om effectief te werken is terug- en vooruitkijken onmisbaar. Door het stellen van de waarom vraag, willen wij leerlingen na laten denken over gemaakte keuzes op cognitief en sociaal niveau en ze het geleerde laten toepassen in het vervolg. Wij geloven dat reflectie en evaluatie in hoge mate bijdragen aan een verkenning van de leerweg om het beoogde doel te bereiken. Ons daltononderwijs kenmerkt zich door parallelle processen: Wat we van de kinderen vragen moeten we zelf ook doen. Met het team reflecteren we op ons onderwijs, gemaakte keuzes en uitkomsten hiervan.

Onze kernkwaliteiten

- Kritisch team
- Ontwikkelingsgericht team
- Sterke leerkrachtvaardigheden
- Adequate zorg
- Betrokkenheid

4 How? Invulling geven aan de daltonkernwaarden

“Wanneer het doel van de kernwaarde helder is, kunnen we de volgende stap maken: namelijk hoe wij invulling geven aan deze kernwaarde. We beschrijven nu het (verwachte) handelen van leerlingen en leerkrachten binnen onze school in relatie tot de daltonkernwaarden”.

Op de Openbare Daltonschool Overschie krijgen de leerlingen regulier basisonderwijs volgens de principes en uitgangspunten van dalton.

Wij willen ervoor zorgen dat kinderen goed voorbereid worden op de toekomst en leren om te gaan met obstakels die op hun weg komen. Dit betekent dat wij er naar streven om elke leerling een optimale voorbereiding op het vervolgonderwijs en de verdere toekomst te geven .

4.1 Zelfstandigheid

Op onze school bieden wij kinderen de gelegenheid om zelfstandig te werken. Dit gebeurt met name tijdens taaktijd. Hier wordt gewerkt met het principe 'uitgestelde aandacht', waarbij de leerling eerst zelf naar een oplossing zal zoeken. Meerdere malen per week geeft de leerkracht instructie. De leerkracht geeft instructie van leerstof, waarvan hij/zij vindt dat instructie nodig is. Leerlingen gaan zelfstandig aan het werk, volgens hun eigen planning, tijdens taaktijd. De leerkracht heeft nu tijd om met groepjes of met leerlingen individueel te werken. De leerkracht geeft aan door middel van een afgesproken signaal of hij/zij beschikbaar is. De taakbrief en het takenbord zijn vaste hulpmiddelen die ingezet worden, bij het maken van taken en het zelf leren plannen. Volgens vaste stappen leren wij de kinderen aan om eerst zelfstandig hun taakproblemen op te lossen. Hier beginnen we mee vanaf de kleuters.

4.2 Verantwoordelijkheid

Vrijheid is noodzakelijk om eigen keuzes te kunnen maken en eigen wegen te vinden. Vrijheid in het daltononderwijs is de gelegenheid krijgen om het taakwerk zelf te organiseren. De opgegeven leerstof en de eisen die daaraan worden gesteld, de tijdslimiet, de werkafspraken en de schoolregels vormen de grenzen waarbinnen de leerlingen hun vrijheid leren gebruiken. Een leerling leert verantwoordelijkheid voor zichzelf en zijn omgeving te dragen, als zijn omgeving hem daarvoor de ruimte en mogelijkheden biedt. Maar vrijheid betekent niet dat alles zomaar kan en mag. Het is een taak van de leerkracht om iedere leerling een structuur te bieden om vrijheid binnen grenzen te leren hanteren. Leerlingen krijgen de ruimte om te ontdekken en te experimenteren, maar worden tegelijk ook geconfronteerd met de relatie tussen wat ze doen en wat dat oplevert. De leerkracht heeft bij dit alles een begeleidende rol en coachende rol. Waar nodig zal de leerkracht sturend optreden. Binnen ons daltononderwijs heeft iedere leerling de vrijheid om:

- Grenzen af te bakenen
- In meer of mindere mate samen te werken met anderen
- Een voor zichzelf ideale volgorde van werken te bepalen:
- Een verdeling van tijd over de verschillende onderwerpen te maken
- Zelfstandig gebruik te maken van hulpmiddelen

4.3 Samenwerken

Het verhogen van leerprestaties en het bevorderen van de sociaal emotionele ontwikkeling zijn de doelstellingen van het samenwerken. Bij samen werken gaat het ook om het doel van het leren samenwerken. Het samenwerken in de lagere groepen heeft vooral een pedagogisch doel: De leerlingen leren hoe zij met elkaar omgaan, leren te delen en elkaar te helpen. In de hogere groepen heeft het samenwerken vooral het doel om van elkaar te leren. Op zowel het taakbord bij de onderbouw als de taakbrief worden samenwerkingsopdrachten meegenomen. In het schoolgebouw zijn diverse plekken om samen te werken. Indien de leerkracht er toestemming voor geeft, mogen leerlingen op andere plekken dan het

gebruikelijke klaslokaal samen werken. Wij willen de leerlingen actief laten nadenken over hun eigen leerproces. Ook de teamleden werken nauw met elkaar samen om het onderwijs continu te verbeteren..

4.4 Effectiviteit

Het daltononderwijs is gericht op een effectieve inzet van tijd, menskracht en middelen. Het belangrijkste onderdeel om dit te bereiken is de taak. Een taak op maat houdt de leerling doelmatig en functioneel bezig met zijn ontwikkeling. Leerkrachten moeten de omgeving goed inrichten, gebruik maken van doelgerichte instructie en een gedifferentieerd leerstof-aanbod bieden. Al vanaf groep 1, werken wij gestructureerd aan het bevorderen van de zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en samenwerken van kinderen. Het gaat ons met name om het aannemen van de juiste grondhouding als leerkracht: Een houding waarbij de leerkracht zich continu afvraagt: Heeft de leerling sturing, begeleiding of coaching nodig? Kinderen kunnen veel meer dan we denken, dus willen wij onze leerlingen in de gelegenheid stellen om zelf problemen op te lossen.

4.5 Reflectie

Het kritisch bekijken van onderwijskundige ontwikkelingen en inzichten zijn kenmerken van onze basishouding op een daltonschool. Iedere leerkracht reflecteert op zijn praktijk en handelen in de klas. Voor de leerlingen biedt de leerkracht de gelegenheid om te oefenen in organiseren, initiatief nemen en reflecteren op gedrag en keuzes. Op school houden we reflectieve gesprekken met kinderen en nodigen de o.a. de taakbrief en het portfolio uit tot reflectie. Het team reflecteert over het onderwijs op school in vergaderingen, intervisie en studiedagen. Hierdoor wordt de beste weg gevonden om de gestelde doelen te bereiken. Daltonscholen borgen hun kernwaarden door middel van planmatige zelfevaluatie, reflectie en visitatie. Een daltonschool is een lerende organisatie die zich permanent schoolt, experimenteert en reflecteert op zijn praktijk.

Het onderwijsgevend personeel is in bezit van het daltoncertificaat, uitgegeven door de Nederlandse Dalton Vereniging. Nieuwe collega's, zonder dalton certificaat, volgen verplicht de dalton opleiding. Met regelmaat worden na- en bijscholingen en cursussen gevolgd om up to date te blijven wat ons onderwijs betreft en om door te blijven ontwikkelen.

1 What:

“Tot slot richten we ons op de middelen die we inzetten om tot een bepaald gedrag te komen.”

In dit hoofdstuk worden de concrete werkvormen, hulpmiddelen en doorgaande lijn beschreven op het gebied van de pijlers zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en samenwerken. De pijler reflectie wordt opgenomen in de pijler zelfstandigheid en verantwoordelijkheid

Een aantal vaak gebruikte werkvormen:

Taaktijd: Dit is de tijd waarin leerlingen zelfstandig aan hun taken kunnen werken. In de onderbouw gebeurt dit middels het takenbord en vanaf groep 3 met de taakbrief. In deze tijd kunnen leerlingen individueel of samenwerken. Dit verschilt per taak en is situatie afhankelijk.

Uitgestelde aandacht: De leerkracht is niet direct beschikbaar voor vragen en of taakproblemen van leerlingen en maakt dit d.m.v. een teken kenbaar.

Wij werken met uitgestelde aandacht omdat:

- Het de leerkracht gelegenheid biedt om ongestoord met individuele of kleine groepjes leerlingen te werken.
- De leerlingen leren zelfstandig problemen op te lossen en zijn op elkaar aangewezen voor onderlinge hulp.

Uiteraard wordt er rekening gehouden met de specifieke onderwijsbehoeften van een groep

Pedagogisch klimaat

Om het daltononderwijs goed vorm te kunnen geven is een goed pedagogisch klimaat van groot belang. In ons veiligheidsplan staat dit uitgebreid uitgewerkt. Hieronder volgt een beknopte richtlijn.

Schoolwaarden en schoolregels

Op de Openbare daltonschool Overschie zijn de schoolregels geformuleerd, voortkomend uit drie waarden:

- Veiligheid
- Verantwoordelijkheid
- Respect

Per periode hangen wij regels op die afgestemd zijn op de verschillende plekken in de school, buiten de klaslokalen. Deze regels hangen in de school zolang nodig is en dan worden deze weggehaald. Wanneer wij zien dat de aandacht hiervoor verslapt, worden de opgefrist en aangescherpt.

Schoolregels voor in de gangen (veiligheid en verantwoordelijkheid)

- We zijn rustig

- We blijven van elkaar af

Schoolregels in het trappenhuis (veiligheid en verantwoordelijkheid)

- We zijn rustig
- We blijven van elkaar af
- We houden rechts aan op de trap

Schoolregels op het speelplein (veiligheid, verantwoordelijkheid en respect)

- We houden rekening met elkaar
- We doen elkaar geen pijn
- We praten beleefd tegen elkaar
- Buiten is buiten
- We voetballen pas een kwartier na schooltijd

3.1 Zelfstandigheid:

Zelfstandig werken binnen de taaktijd en zelfstandig verwerken zijn twee werkvormen om de zelfstandigheid te bevorderen. Bij de onderbouw is de zelfredzaamheid een voorwaarde om te komen tot zelfstandigheidsontwikkeling.

Binnen deze pijler onderscheiden we een aantal subonderdelen, waar we doelstellingen aan ontleen en de ontwikkeling mee volgen.

Hieronder staat de doorgaande lijn beschreven met aanvullingen per jaargroep. Het is een richtlijn, waarbij afgeweken kan worden op individuele behoefte van de leerling en de onderwijsbehoefte van de groep. We gaan in op het werken met het taakbord (gr ½) en de taakbrief (groep 3 t/m 8)

Een belangrijk hulpmiddel bij het zelfstandig werken is het gebruik van handelingswijzers. Een handelingswijzer is een instructie kaart waarop in stappen staat wat er moet gebeuren. Dit kan in woorden zijn, maar ook met foto's, plaatjes of tekeningen of een combinatie hiervan. Een voorbeeld van een handelingswijzer is een kaart met daarop de instructie wat je moet doen wanneer je wilt verven in groep 1&2, hoe je moet schrijven in groep 3, hoe je een taak aan pakt in groep 5 of hoe je een muurkrant maakt in de bovenbouw. Tevens kan een handelingswijzer van positieve invloed zijn op het sociale gedrag en de werkhouding.

3.1.1 Werken met de taak in de onderbouw

De weektaak wordt iedere vrijdagmiddag of maandagochtend opgehangen, zodat er op maandag een nieuwe week kan beginnen.

Kleine kring/werkles

De leerlingen gaan met een bepaald doel aan de slag tijdens 'taaktijd'. De doelen worden afhankelijk van het kind gesteld. Iedere leerling heeft dus andere taken. De leerkracht biedt hulp bij lastigere werkjes. Eenmaal per week wordt een werkblad met de leerlingen die er aan toe zijn gedaan. De kinderen kiezen een werkje van hun (week)taak of werk uit de kast. Ze gaan hier zelfstandig of samen mee aan de slag.

Tijdens de werkles heeft de leerkracht tijd voor een kleine kring. (uitgestelde aandacht)
De leerkracht en/of onderwijsassistente werkt met een groepje van 4 a 5 leerlingen of de helft van de groep (1 of 2) aan de doelen vanuit het doelenoverzicht. Dit kan zijn aan de hand van een les uit kleuteruniversiteit of een doel wat een aantal leerlingen niet beheersen. Dit doel wordt vooraf gepland in het logboek. In het doelenoverzicht (zie doelenoverzicht) wordt aangegeven wat de leerlingen beheersen.

Er is 2 keer in de week een onderwijsassistent in de groep. De onderwijsassistent werkt net als de leerkracht met kleine groepjes. Dit kan een knutselwerkje zijn, maar ook een taak van de weektaak die onder begeleiding gemaakt wordt.

Uitgestelde aandacht:

- De leerkracht geeft dmv een ketting aan dat zij er "niet is". Op de kleurenklok wordt aangegeven hoe lang deze periode zal duren.

Taken:

- De taken worden a.d.h.v. de doelen opgehangen. Binnen een bepaalde periode krijgen alle kinderen van groep 1 of 2 dezelfde taak.
- Niet alle leerlingen krijgen dezelfde taak, zodat ze niet te lang moeten wachten en daardoor de taken niet kunnen uitvoeren.

Hoeveelheid taken:

- Kinderen net op school: 1 a 2 taken. Samenwerken is de eerste taak die de kinderen krijgen. Afhankelijk van het niveau van het kind wordt er bepaald of het 1 taak is of 2. Het niveau van het kind wordt indien mogelijk ook besproken met de peuterspeelzaal.
- Groep 1: 2 a 3 taken. Er wordt gekeken naar het niveau van het kind. Als het kind toe is aan meerdere taken dan worden deze ook opgehangen op het niveau van het kind. Alle kinderen krijgen iedere week samen werken als taak.
- Groep 2: 5 taken. Soms merken we dat de leerling toe is aan meer. De taak kan dan uitgebreid worden naar 6 taken. Bij alle leerlingen komt samen werken en werkblad.
- Bij leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong worden de taken aangepast aan het niveau van het kind.

Registratie:

- In het logboek worden opvallende punten bijgehouden.
- Er wordt aan het eind van de week een foto gemaakt van de weektaak (taakbord), zodat zichtbaar is wat de leerlingen gedaan hebben. De foto's worden geplaatst in de leerkrachtenmap.

Doelen Zelfstandigheid – eind groep 2

Werk inplannen					
	o	m	v	r/v	g
Ik kan op het taakbord zien welke taken er gemaakt moeten worden					
Ik kan op het taakbord bijhouden welke taak af is					
Ik weet wat het verschil is tussen kiezen en plannen					
Ik kan een taak kiezen van het taakbord					
Ik kan de taak in een week afronden					
Oplossingen					
Ik kan hulp vragen					
Ik kan hulp geven					
Ik kan materialen pakken					
Ik kan een geschikte werkplek kiezen					
Uitgestelde aandacht					
Ik kan 30 minuten zelfstandig spelen zonder veel sturing van de leerkracht					

Ik kan reageren op de ketting van de leerkracht					
Ik kan hulp vragen aan een maatje als de leerkracht niet beschikbaar is					
Ik volg de stappen van de groepshandelingswijzer bij uitgestelde aandacht					
Ik weet waar de kleurenklok voor dient en kan mij aan de afspraken houden					
Zelfredzaamheid					
Ik kan zelfstandig mijn jas en schoenen aandoen					
Ik kan mij zelfstandig aan/uitkleden bij gym					
Ik kan zelfstandig eten en drinken					
Ik kan zelfstandig naar het toilet					
Ik durf initiatief te nemen					
Taakgerichtheid					
Ik kan 15 minuten zelfstandig aan één activiteit werken					
Ik kan een werkblad met een nakijkblad, zelf nakijken					

3.1.2 Werken met de taak in groep 3 t/m 8

Instructie:

De leerkracht maakt in eerste instantie keuzes voor wat betreft de instructie. Hij/zij bekijkt waarover instructie gegeven wordt. Daarnaast mogen/kunnen leerlingen altijd aangeven dat zij extra instructie over een les of opdracht willen. Er wordt gewerkt volgens het directe instructie model. De instructie van de lessen taal / lezen / rekenen altijd plaats op basis van het directe, effectieve instructiemodel. In de hogere groepen kan na overleg gekozen worden om leerlingen verkorte of verlengde instructies te laten volgen. De leerkracht blijft hierin altijd de verantwoordelijke, waarbij de leerkracht een meer coachende rol aanneemt richting de leerling.

Fasen van het directe instructiemodel

Het directe instructiemodel kent meestal de volgende fasen voor het onderwijzen van kennis, vaardigheden en strategieën:

1. Het creëren van condities voor het leren van de leerlingen, waarbij aan de orde komt:
 - a. terugblik op de vorige les;
 - b. wat weten de leerlingen al over het onderwerp;
 - c. de aandacht richten op wat er in de les aan de orde zal komen;
 - d. het aangeven van het doel van de les.
 2. Ook kan in deze fase aandacht aan gemaakt huiswerk worden besteed.
 3. Het geven van instructie, waarbij de nieuwe informatie wordt aangeboden en waar mogelijk deze door de leraar wordt voorgedaan.
 4. De leraar gaat na of de instructie begrepen is.
 5. Het onder begeleiding van de leraar toepassen van het geleerde
 6. De leerlingen gaan het geleerde zelfstandig toepassen. Zij hebben daarbij weinig of geen interactie met de leerkracht. In deze fase kan de leraar aan enkele leerlingen die moeite hadden met bijvoorbeeld de aangeboden materie verlengde instructie geven.
 7. Evaluatie en vooruitblik. Op het einde van de les wordt stilgestaan bij wat er geleerd is en wat er tijdens de volgende les aan de orde zal komen.
- Deze fasen hoeven niet in een trits achter elkaar plaats te vinden!!!!

De werkmatrix / instructiematrix (bijlage)

Om inzichtelijk te krijgen welke instructiebehoefte er is bij kinderen werken we met groepsplannen en de instructiematrix.

Het grote voordeel hiervan is dat ieder die voor de groep staat in een oog opslag kan zien welke leerlingen verlengde / extra instructie nodig hebben.

We hanteren dit model na de midden toetsen / eind mei van elk jaar / na elke groepsbespreking wordt dit geëvalueerd en bijgesteld.

De oudste groepen kunnen ook zichzelf op die lijst zetten als ze onderdelen niet snappen. De instructiematrix is een houvast voor de verlengde instructie, maar de leerkracht kan afwijken van de ingevulde kleuren. Het doel van de matrix wordt dan pedagogisch ingezet.

Instructietafel.

In iedere groep wordt gebruik gemaakt van de instructietafel. Deze wordt gedurende de hele dag gebruikt voor verlengde, extra –en voorinstructie.

Er gelden een aantal afspraken voor het gebruik van de tafel:

- Gebruik van de tafel komt logisch voort uit groepsplan en matrix
- het gebruik kan nooit een hele les duren
- de tafel is alleen instructietafel en dus alleen voorzien van hulpmiddelen die bij de instructie nodig zijn
- in de onderbouw vindt instructie plaats op de plek waar het kind werkt of in de kleine kring

Differentiatie:

Wij differentiëren in instructie, aanbod, niveau en op tempo. In de groepen 1 t/m 4 is de rol van de leerkracht met name sturend. Hij/zij bepaalt wie in welke niveaugroep wordt ingedeeld en wie er verlengde/verkorte instructie nodig heeft. Naarmate de leerlingen ouder worden, streven wij naar het meer nemen van eigen verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces. Middels de instructiematrix is voor iedereen zichtbaar welk type instructie er door de niveaugroepen gevolgd moet worden.

In de bovenbouw streven wij er naar om in overleg met de leerlin(en)de mate van differentiatie in instructie en/of taken te bepalen. De leerkracht is hierin de professional. Hij /zij bepaalt uiteindelijk wie er wanneer in aanmerking komt voor differentiatie. Wel is het zo dat wij de leerlingen willen stimuleren om hier zelf ook in mee te denken. Dit betekent dat leerlingen wel een 'verzoek' kunnen indienen waarna er een gesprek plaatsvindt. De leerling zal moeten verantwoorden waarom hij bijvoorbeeld een verkorte of verlengde instructie wil.

Taaktijd en uitgestelde aandacht:

Binnen de taaktijd werken de leerlingen zelfstandig aan hun taken van de taakbrief. De leerkracht gebruikt deze tijd om verlengde instructies te verzorgen en/of te observeren.

Binnen de uitgestelde aandacht wordt gebruik gemaakt van de handelingswijzer uitgestelde aandacht. Deze hangt in iedere groep.

Tijdens de periode van uitgestelde aandacht werken de leerlingen volgens de groepshandelingswijzer die op een zichtbare plaats in het lokaal hangt.

In deze jaargroep leren de kinderen hoe ze een probleem moeten analyseren: wat is het probleem, ben ik al eens eerder zo'n probleem tegen gekomen, welke mogelijke oplossingen zijn er?

De volgende stappen bij het omgaan met taakproblemen worden dit jaar aangeboden:

- A opnieuw de taak bekijken / lezen
- B indien mogelijk (begin van het jaar ??) hardop lezen
- C opzoeken (in aantekeningen / uitlegschrift /) handelingswijzers
- D vragen aan buurman /vrouw /maatje
- E overslaan
- F naar de leerkracht

Groep 3 en 4

Het taakbord wordt vervangen door de **taakbrief** in groep 3. De leerlingen krijgen 1 keer per week een taakbrief waarop alle taken staan die binnen die week af gemaakt moeten worden.

Grondregel voor de taken is dat de leerlingen de taken zelfstandig (of als samenwerkingstaak samen met een schoudermaatje) kunnen maken. Hier staan alle zelfstandige taken op vermeld.

Groep 3

Aan het eind van deze jaargroep kunnen de leerlingen zelfstandig een dagplanning op de taakbrief maken.

Elke ochtend wordt een nieuwe planning voor die dag gemaakt. Met behulp van de dagkleuren geeft de leerling aan dat het werk gepland en gemaakt is. In groep 3 wordt er nog een tweedeling gebruikt in het afmaken van dagtaken en het inplannen van 1 taak voor de hele week en keuzetaken. In deze jaargroep bereiden we de leerlingen verder voor op het plannen van het werk: Wat ga je doen, wat heb je daarbij nodig, welke problemen zou je tegen kunnen komen en hoe los je deze op.

Aan het einde van het schooljaar kunnen de kinderen tenminste 1 weektaak inplannen. Op het de taakbrief staan de taken van lezen, schrijven en rekenen. Naast deze taken zijn er ook meerdere keuzetaken. Alle kinderen komen per week minimaal aan 2 keuzeactiviteiten toe.

Groep 4

De leerlingen kunnen alle leerlingen zelfstandig een dagplanning op de taakbrief maken. Zij kunnen daarbij rekening houden met de instructiemomenten.

Op de taakbrief staan alle zelfstandige taken. Alle taken moeten de leerlingen in principe zonder instructie van de leerkracht kunnen uitvoeren. De leerkracht zorgt voor het aanbod, afgestemd op de onderwijsbehoefte van de leerlingen. De tweedeling met afmaken van het werk wordt losgelaten. Elke ochtend wordt een nieuwe planning voor die dag gemaakt. Daarnaast leren we de leerlingen een volgorde aan te geven in het werk dat ze die dag gaan inplannen. Met behulp van de dagkleuren geeft de leerling aan dat het werk gepland en gemaakt is.

Zelfstandigheid – eind groep 4

Werk inplannen					
	o	m	v	rv	g
Ik kan de volgorde van mijn taken plannen					
Ik kan op de planner op het gemaakte werk reflecteren					
Ik kan op mijn planner zien welke taak wel/niet af is					
Oplossingen					
Ik kan hulp vragen aan een medeleerling					
Ik kan hulp geven aan een medeleerling					
Uitgestelde aandacht					
Ik kan 20 minuten zelfstandig werken					
Ik weet wanneer mijn instructie is en kan mijn planning daaraan aanpassen					
Zelfredzaamheid					
Ik kijk mijn reken- en spellingwerk correct na, volgens de geldende afspraken					
Ik zorg dat ik de juiste materialen gebruik					
Taakgerichtheid					
Ik kan 20 minuten zelfstandig werken aan een taak					

Groep 5 t/m 8

De leerlingen krijgen 1 keer per week een taakbrief waarop alle taken staan die binnen die week af gemaakt moeten worden. Grondregel voor de taken is dat de leerlingen de taken zelfstandig (of als samenwerkingstaak samen met een schoudermaatje) kunnen maken. Op de taakbrief staat per taak aangegeven binnen welke tijd zij dit gedaan moeten kunnen krijgen. Op het planbord staat voor de gehele week aangegeven hoeveel taaktijd zij per dag hebben. Ze plannen de taken over de gehele week, waarbij ze letten op de verschillende instructiemomenten. De leerlingen krijgen de vrijheid om eigen keuzes hierin te maken, maar moeten hier wel verantwoording over afleggen. De leerkracht heeft een coachende rol bij het inplannen. De controle van de taken vindt plaats op verschillende manieren. Dit kan zijn door de leerkracht, door het schoudermaatje of door een andere leerling uit de klas.

Overige opmerkingen groep 6, 7, en 8:

- De taaktijd wordt per jaargroep uitgebreid (staat ook aangegeven in kwartieren op de taakbrief en op de planning). Op de dag /weekplanning staan de instructiemomenten aangegeven.
- Alle kinderen krijgen een taakbrief op maat: op inhoud en hoeveelheid. De taak die gepland moet worden op de taakbrief KAN dus verschillen per leerling.
- Indien de leerling tijd over heeft, kan het kiezen voor keuzewerk zoals: kieskast, werkbladen, kaartenbakken enz. ook dit staat op de taakbrief
- De taakbrieven worden door de leerling verzameld zodat een jaaroverzicht per kind ontstaat.
- De tijd van uitgestelde aandacht wordt per jaargroep uitgebreid met minimaal 10 min. De uitgestelde aandacht bedraagt aan 30 minuten aan het eind van jaargroep 3 en 60 min in groep 6 aan het einde van het jaar. Uiteindelijk zal vanaf groep 7 elke groep zoveel taaktijd erbij krijgen als het aan kan.

We streven naar de onderstaande dagelijkse tijdbesteding aan zelfstandig werken met uitgestelde aandacht / taaktijd (= alle tijd die niet aan instructies vergeven is).

Groep 1/2	30 min
Groep 3	45 min
Groep 4	1- uur
Groep 5	1- uur
Groep 6	1 ½ – uur
Groep 7/8	2 – uur

Groep 5:

Aan het einde van deze groep moeten de leerlingen alle dagen van de week taal, lezen, spelling, schrijven, rekenen, w.o., computer en keuze-werk plannen en daarbij rekening houden met de instructiemomenten.

Tot aan de kerstvakantie hanteren we dezelfde doelstelling als eind groep 4. Na de kerstvakantie verandert de inhoud. Er wordt dit schooljaar geoefend met het indelen van hun taken met een tijdsindicatie. Dit om leren in te schatten hoeveel tijd een taak nodig heeft. Met behulp van de dagkleuren geeft de leerling aan dat het werk gepland en gemaakt is.

Groep 6:

Aan het einde van groep 6 moeten de leerlingen alle dagen van de week taal, lezen, spelling, schrijven, rekenen, w.o., computer en keuzewerk plannen(door middel van nummering en dagkleur) en daarbij rekening houden met de instructiemomenten.

Daarnaast worden de doelstellingen van groep 5 ingeslepen en verfijnd.

De leerlingen weten in te schatten hoeveel tijd er per taak nodig is en zijn met behulp van deze informatie in staat een kloppende planning op te stellen.

Zelfstandigheid – eind groep 6

Werk inplannen					
Ik kan meerdere dagen vooruit plannen met behulp van de taakbrief	m	v	rv	g	zg
Ik kan op mijn planner op het gemaakte werk reflecteren					
Oplossingen					
Ik kan hulpmiddelen inzetten om tot een oplossing te komen					
Ik kan zelfstandig werk nakijken en corrigeren					
Ik kan leerstrategieën toepassen					
Ik kan een conflict met een mediator of zelf oplossen					
Ik kan mijn mening verwoorden					
Uitgestelde aandacht					
Ik kan 45 minuten zelfstandig werken aan een taak					

Groep 7:

Aan het einde van groep 7 moeten de leerlingen alle dagen van de week taal, lezen, spelling, schrijven, rekenen, w.o., computer en keuzewerk plannen(door middel van nummering en dagkleur) en daarbij rekening houden met de instructiemomenten.

Daarnaast worden de doelstellingen van groep 6 ingeslepen en verfijnd.

Tevens wordt er wordt een begin gemaakt met het noteren van huiswerk en behaalde cijfers in de agenda

Groep 8:

Aan het einde van groep 8 hanteren de leerlingen functioneel een agenda (voor het huiswerk, maandtaak, weekplanning, keuzewerk en behaalde cijfers) en houden daarbij rekening met de instructiemomenten.

Zelfstandigheid – eind groep 8

Werk inplannen					
Ik kan mijn weektaak plannen en overzien	m	v	rv	g	zg
Ik kan eigen/extra taken inplannen					
Ik kan mijn agenda bijhouden					
Oplossingen					
Ik kan werken met een agenda					
Ik kan op tijd om hulp vragen					
Ik kan denken in oplossingen					
Ik ken mijn eigen leerstijl					
Ik kan kiezen uit diverse verwerkingsmogelijkheden					
Uitgestelde aandacht					
Ik kan 60 minuten zelfstandig werken aan een taak					

3.2 What? Verantwoordelijkheid

In de loop van de schooljaren zal de leerkracht de leerling een toenemende hoeveelheid verantwoordelijkheid aan de leerlingen geven en daar verantwoording over vragen. Bij ons op school onderscheiden wij verantwoordelijkheid op de volgende gebieden:

- materiaal

- werk.

Dagkleuren

Elke dag van de week heeft een eigen kleur. Deze dagkleuren liggen vast en zijn voor iedereen dezelfde. Ze zijn duidelijk zichtbaar in de klas.

Doel van de dagkleuren is het bieden van structuur voor de kinderen. Op de taakbrief worden de kleuren door de kinderen gebruikt om aan te geven op welke dag ze een bepaalde taak hebben gemaakt. Ook maakt het gebruik van dagkleuren op de taakbrief zichtbaar hoe de leerling zijn taken plant. De gekozen weekindeling van maandag t/m vrijdag sluit ook aan op de indeling van agenda's. In de bovenbouw wordt hier steeds meer een link naar gelegd m.b.t. het plannen van onder andere

3.2.1 Uitwerking per groep

Groep 1 / 2

leeftijd 5.0:

- leerlingen ruimen de eigen materialen op die zij gebruikt hebben. Met hulp van een opruimwijzer of anderen.
- leerlingen dragen zorg voor de taken op het huishoudelijk takenbord, materialen in de klas en de rest van de klassenomgeving.

leeftijd 6.0:

- leerlingen kunnen geheel zelfstandig in een week tijd vijf taken op het takenbord afronden.
- leerlingen registreren m.b.v. een smiley, het afronden van de taak op het takenbord.
- leerlingen dragen zorg voor de taken op het huishoudelijk takenbord, materialen in de klas en de rest van de klassenomgeving.
- leerlingen kunnen reflecteren op het eigen werk.

Groep 3 t/m 5

In elke groep draagt de leerling zorg voor de schoolspullen en voert de taken uit die op het huishoudelijk taakbord aangegeven staan. Huishoudelijke taken worden door de leerkracht verdeeld en de materialen zijn bereikbaar voor de leerlingen

Groep 6 t/m 8

Er wordt binnen de groepen gewerkt met weekdiensten, waarbij er iedere week nieuwe leerlingen zijn die als taak hebben de groep aan te spreken op het moment dat er niet zorgvuldig wordt omgegaan met de materialen. De groep is als geheel verantwoordelijk voor een net, opgeruimd lokaal. Dit betekent dat de groepsleerkracht een sturende functie heeft in dit proces.

3.2.2 Verantwoordelijkheid voor het eigen werk

Hier onderscheiden wij vier onderdelen.:

- het reflecteren op het eigen werk
- het nakijken van het eigen werk
- de verzorging van het werk.
- huiswerk

Reflecteren:

Aan het eind van groep 3 zijn de leerlingen in staat om met behulp van een smiley op het taakblad aan te geven hoe zij het werk ervaren hebben. Tijdens de gezamenlijke evaluatiemomenten krijgen de leerlingen gelegenheid om procesgericht te reflecteren.

Aan het eind van groep 4 zijn de leerlingen in staat om met behulp van een smiley op het taakblad aan te geven hoe zij het werk ervaren hebben. De overige groepen doen dat ook maar mogen aanvullen met trefwoorden. Tijdens de evaluatiemomenten krijgen de leerlingen gelegenheid om hun reflectie op het taakblad toe te lichten.

Nakijken

Op de daltonschool dragen de leerlingen verantwoordelijkheid over hun eigen werk. Hier hoort het nakijken bij. In groep 3 beginnen de leerlingen met het oefenen van het nakijken. In de loop van de jaren ontwikkelen de leerlingen deze vaardigheid. Het doel is dat de leerlingen hun fouten leren herkennen om daar vervolgens van te leren.

Als een leerkracht het werk nakijkt, wordt dit gedaan met een rode pen. Hierbij is het van belang dat de leerkracht het aantal goede antwoorden opschrijft. In de groepen 1 t/m 4 ligt de nadruk op het **leren** nakijken, **leren** reflecteren en het maken van het eigen werk.

In de onderbouw zal de leerkracht een sturende rol hebben op het product. De rol van de leerkracht in de bovenbouw is een meer coachende op het proces. In de onderbouw wordt de basis gelegd voor de bovenbouw.

Algemene afspraken m.b.t. nakijken

De leerlingen kijken met een groene pen na. Eventuele fouten worden door de leerling verbeterd.

Hier wordt onder verstaan:

- Het goede antwoord wordt overgeschreven.
- De opdracht wordt opnieuw gemaakt.
- De opdracht wordt besproken, waarna tot het goede antwoord is gekomen.

De leerkracht kijkt het werk met rood na.

Groep 5 t/m 8: De leerlingen van deze groepen kijken rekenen, taal, spelling en bepaalde onderdelen van W.O. (naar inschatting leerkracht) zelf na, volgens de bovenstaande afspraken.

3.2.3 Werkverzorging

Algemeen:

- Er wordt van leerlingen verwacht dat de schriften er netjes en verzorgd uitzien. De lessen in het schrift beginnen altijd met het blok- en lesnummer, deze worden samen met het opdrachtnummer in de kantlijn geschreven.
- In de groepen 5 t/m 8 wordt gewerkt met de 24-lijns schriften voor taal en spelling, daarnaast wordt er met commerciaal gewerkt voor rekenen.

Rekenen:

- Naast het werkboek worden ook rekenschriften gebruikt. In groep 3 en 4 worden de schriftjes met hokjes van 1 bij 1 gebruikt. Vanaf groep 5 worden de andere schriftjes gebruikt. Het is bedoeling dat de leerlingen per hokje één cijfer schrijven.

Taal:

- In de taalschriften wordt op en/of tussen de lijntjes geschreven. In de rekenschriften geldt 1 cijfer per hokje. Daarnaast worden antwoorden gegeven in Nederlandse volzinnen volgens de algemene schrijfgeregels die binnen de school gehanteerd worden.

Schrijfmateriaal:

- Groep 1 t/m 4: Potlood
- Groep 5 t/m 8: Er wordt in de werkboeken (schrijven uitgezonderd) geschreven met potlood. In de schriften mag worden gewerkt met een grijs potlood of blauwe pen. In het schrijfschrift moet vanaf groep 5 worden gewerkt met vulpen. Vanaf groep 7 wordt overgestapt op een blauwe balpen.

3.3 What? Samenwerken

De leerlingen hebben de mogelijkheid taken samen uit te voeren. In veel van de door ons uitgekozen methodes speelt samenwerking een grote rol. De leerlingen leren om elkaar te vertellen hoe ze tot een oplossing komen. Van en met elkaar leren staat hier centraal. Binnen de school werken we met het maatjessysteem. Leerlingen worden gekoppeld aan elkaar en helpen elkaar bij opdrachten en problemen en staan samen in de rij (onderbouw/middenbouw).

Het werken met een maatje is gericht op het bevorderen van de competentie samenwerken van leerlingen. Het houdt in dat iedere leerling een maatje in de klas krijgt aangewezen. De maatjes worden gevisualiseerd op het bord. Dit is in elke klas zichtbaar opgehangen. Met het maatje werkt een kind in een bepaalde periode samen. Een leerling kan ook hulp vragen bij zijn maatje. Bovendien moet de leerling ook 'zorgen' voor zijn maatje, bijv. bij het aantrekken van de jas of het lopen in de maatjesrij naar het zwembad of bibliotheek. Ook bij het oplossen van een ruzie kan een leerling de hulp inschakelen van zijn maatje, voordat hij de leerkracht inschakelt. De leerkracht stelt de lijst van maatjes samen, hij/zij hanteert een rouleersysteem.

Onder **samenwerken** verstaan wij o.a.:

- elkaars hulp vragen bij een taakprobleem,
- samen werken met een aangewezen maatje bij een eenvoudige korte opdracht.
- samenwerkingsopdrachten op taakbrief,
- samen naar een oplossing zoeken voor grotere vraagstukken,
- samen werkstukken / spreekbeurten maken.

In de kleutergroepen wordt het maatjessysteem ook gebruikt voor het samenwerken. Hierbij weegt het pedagogische aspect zwaarder dan het didactische. In de hogere groepen worden voor samenwerkingsopdrachten ook andere samenstellingen gebruikt om de teams te vormen. Hierbij ligt de nadruk meer op het leereffect van werken met maatjes. (samenwerken)

Een Daltonschool is een gemeenschap waar leerlingen en leerkrachten van en met elkaar leren. Hierdoor ontwikkelen de leerlingen sociale vaardigheden die ze later kunnen toepassen.

Hoe leren we samen werken aan? (hanteren het GIPS principe)

Met behulp van o.a. coöperatieve werkvormen werken we aan de basale houding die nodig is voor samenwerken. We doen het voor (modellen) in tweetallen (later in groepjes). We reflecteren op het proces (hoe) en stellen dan bij. Er zijn regels waar kinderen aan gehouden moeten worden. De doelen die bereikt moeten worden zijn duidelijk gesteld.

Tijdens het samenwerken wordt er direct feedback gegeven op "hoe". Zijn werkvormen eenmaal inge oefend, dan kan deze in stappen op een handelingswijzer geplaatst worden.

3.3.1 Doelstellingen samenwerking per groep

Groep 1 / 2

leeftijd 5.0

- *leerlingen werken met een medeleerling aan een taak .*
- *leerlingen vragen elkaar om hulp.*
- *leerlingen houden rekening met elkaar.*

leeftijd 6.0

- *leerlingen zijn in staat om met elk ander kind een samenwerkingsopdracht uit te voeren.*
- *leerlingen dragen ideeën aan tijdens het samen werken.*
- *leerlingen bedenken samen oplossingen tijdens het samen werken.*
- *leerlingen maken onderling afspraken over de verdeling van rollen/taken en materialen.*

Groep 3 t/m 8

- de leerling geeft of vraagt een medeleerling om hulp bij het uitvoeren van een taak.
- de leerling legt iets uit aan een medeleerling
- de leerling reageert positief op een maatje of medeleerlingen tijdens het uitvoeren van een taak.
- de leerling reageert positief op medeleerlingen tijdens samenwerken.
- de leerling overlegt samen met anderen tijdens een groepsopdracht.